

ENTREPRENEURSHIP, TRADE AND EXCHANGE ACTIVITIES

Yurii Vlasenko, Postgraduate Student
Odesa National Maritime University
Odesa, Ukraine

**Tetiana Chebanova, Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor**
Odesa National Maritime University
Odesa, Ukraine

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-398-9-58>

STRUCTURE OF SERVICES AND TARIFFS IN THE SEA PORTS OF UKRAINE

СТРУКТУРА ПОСЛУГ ТА ТАРИФИ В МОРСЬКИХ ПОРТАХ УКРАЇНИ

На теперішній час в морських портах України послуги надаються як за вільними цінами, так і за державно регульованими.

Головними законодавчими актами України, які визначають порядок надання послуг у морегосподарчому комплексі країни, є:

- Кодекс торговельного мореплавства України, введений в дію Постановою Верховною Радою України від 09.12.1994 № 277/94-ВР, із змінами (далі – КТМ);
- Закон України «Про морські порти України» (4709-VI), із змінами (далі – Закон).

Цими законодавчими актами, зокрема, визначені плати за послуги, які стягуються в морських портах України з судновласників (суден) та вантажовласників, за послуги, що ним надаються, та порядок визначення таких плат.

Ст. 73 КТМ зазначено, що Правові, економічні, соціальні та організаційні основи діяльності в морських портах визначаються цим Кодексом та Законом України «Про морські порти України» [2].

Ст. 18 Закону визначено, що господарська діяльність в морському порту провадиться відповідно до законодавства, обов'язкових постанов по порту та звуду звичаїв морського порту [1].

У межах морських портів України (належним чином визначених території та акваторії) функціонують суб'єкти господарювання усіх

форм власності, діяльність яких пов'язана з обслуговуванням суден, пасажирів, вантажів та підприємств, продукція та сировина яких транспортується територією та акваторією порту.

На теперішній час, в морських портах України здійснюють свою діяльність та надають послуги з обслуговування флоту та вантажів наступні компанії та установи, зокрема, але не виключно: Державне підприємство «Адміністрація морських портів України», стивідорні компанії, експедиторські компанії та морські агенти, сюрвейерські, шипчандлерські компанії, які стягують плату за надані послуги.

Послуги в морському порту надаються відповідно до укладених договорів, з урахуванням Правил надання послуг в морських портах України, затверджених наказом Міністерства інфраструктури України від 05.06.2013 № 348, із змінами (далі – Правила), та інших нормативно-правових актів, в тому числі міжнародних договорів, ратифікованих Україною [3].

Важливою частиною укладених договорів з надання послуг в морських портах є розмір та порядок застосування тарифів. Як було зазначено вище, усі тарифи за послуги в морських портах можна поділити на державно регульовані та вільні.

Ст. 21 Закону безпосередньо визначено, що тарифи на спеціалізовані послуги, що надаються у морському порту суб'єктами природних монополій, та послуги, які оплачуються у складі портових зборів, підлягають державному регулюванню національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері транспорту [1].

Частиною 1 ст. 22 Закону визначено, що в морських портах України справляються портові збори, а саме: корабельний, причальний, якірний, каналний, маяковий, адміністративний та санітарний. Частиною 2 ст. 22 Закону встановлено, що розміри ставок портових зборів для кожного морського порту встановлюються національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері транспорту, відповідно до затвердженої нею методики [1].

Частиною 4 Прикінцевих положень Закону визначено, що тимчасово, до створення національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері транспорту, її функції та повноваження, визначені цим Законом, виконує центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах морського і річкового транспорту [1].

На теперішній час, національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері транспорту не сформована, тому портові збори в морських портах України стягуються відповідно до Порядку справляння та розмірів ставок портових зборів, затверджених наказом Міністерства інфраструктури України від 27.05.2013 № 316, із змінами [4].

Перелік спеціалізованих послуг, що надаються в морському порту суб'єктами природних монополій, які підлягають державному регулюванню, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 03.06.2013 № 405, із змінами. До таких послуг віднесено: забезпечення лоцманського проведення; регулювання руху суден; забезпечення проведення криголамних робіт; забезпечення доступу портового оператора до причалу, що перебуває у господарському віданні адміністрації морських портів України, крім причалу, що використовується портовим оператором на підставі договору оренди, концесії, спільної діяльності, укладеного відповідно до законодавства [5].

Порядок надання послуг морських лоцманів та стягнення плати за надані ними послуги визначений Главою 3 Розділу IV КТМ та Положенням про морських лоцманів, затвердженим наказом Міністерства інфраструктури України від 08.05.2013 № 292, із змінами [2; 6]. Тарифи на послуги із забезпечення лоцманського проведення суден та порядок розрахунку вартості наданих послуг, затверджені наказом Міністерства інфраструктури України від 03.12.2013 № 965, із змінами [7].

Порядок надання послуг з регулювання руху суден визначений Главою 4 Розділу IV КТМ та Типовим положенням про службу регулювання руху суден, затверджених наказом Міністерства транспорту України від 28.05.2011 № 340 із змінами. Тарифи на послуги з регулювання руху суден затверджені наказом Міністерства інфраструктури України від 03.12.2013 № 966, із змінами [8].

Тарифи на послуги із забезпечення проведення криголамних робіт затверджені наказом Міністерства інфраструктури України від 26.12.2013 № 1059, із змінами. Сплата послуг із забезпечення проведення криголамних робіт здійснюється на користь державного підприємства «Адміністрація морських портів України» (далі – ДП «АМПУ») [9].

В портах Дунайського регіону регіональні філії ДП «АМПУ» не мають в наявності спеціалізований флот для забезпечення проведення криголамних робіт, тому під час оголошеної льодової компанії послуги фактично не надаються та плата на користь ДП «АМПУ» не стягується. В окремих випадках морськими агентами самостійно організовується проведення суден в льодових умовах із залученням буксирного флоту для супроводження суден в якості криголамного.

Тарифи на послуги із забезпечення доступу портового оператора до причалу, що перебуває у господарчому віданні адміністрації морських портів України, затверджені наказом Міністерства інфраструктури України від 18.12.2015 № 541, із змінами [10].

Слід зазначити, що частиною 3 статті 19 Закону визначено, що виключно державними підприємствами, установами та організаціями надаються послуги з: регулювання руху суден; забезпечення проведення аварійно-рятувальних робіт; навігаційно-гідрографічного забезпечення мореплавства; картографічного забезпечення мореплавства; забезпечення запобігання і ліквідації розливу забруднюючих речовин, при тому лише послугу з регулювання руху суден віднесено до спеціалізованих послуг, які надаються суб'єктами природних монополій за державно регульованими тарифами [1].

Джерела фінансування та тарифи на забезпечення проведення аварійно-рятувальних робіт, навігаційно-гідрографічне забезпечення мореплавства, картографічне забезпечення мореплавства та забезпечення запобігання і ліквідації розливу забруднюючих речовин чинними нормативно-правовими актами не встановлені.

Частиною 3 статті 21 Закону встановлено, що тарифи на інші послуги є вільними та визначаються договором між суб'єктом господарювання, який надає відповідні послуги, та їх замовником [1].

Правилами визначені наступні види послуг у морських портах та на підходах до них: послуги з вантажно-розвантажувальних робіт; послуги з обслуговування суден; послуги з обслуговування пасажирів; послуги з обслуговування транспортних засобів [3].

П. 3.3. Правил визначений перелік послуг, пов'язаних з вантажними операціями, а саме: навантаження вантажів; вивантаження вантажів; зачистка трюмів суден, вагонів після вивантаження вантажів; переміщення вантажу; технологічне накопичення вантажу, складські операції з вантажем; кріплення, спецкріплення вантажів; штивка; зважування; маркування (перемаркування); сортування (розсортування); розтарювання, затарювання, перетарювання; переважування; пакування, перепакування; приведення вантажу до транспортабельного стану; ув'язування; комплектація вантажів; обмір вантажів; укрупнення вантажних місць шляхом пакування; оформлення транспортних (перевізних) документів за заявкою замовника; інші роботи та послуги [3].

Деталізації або переліку послуг з обслуговування суден, пасажирів, транспортних засобів в Правилах не наведено.

Главою 5 Розділу IV КТМ та визначений окремий вид послуг з морського агентування. Агентські організації (морський агент), за договором морського агентування за винагороду зобов'язуються надавати послуги в галузі торговельного мореплавства у морському порту або поза його територією та діють як постійні представники судовласника [2].

Розділом VII КТМ також визначений окремий від послуг – морське буксирування. За договором морського буксирування власник одного судна зобов'язується за винагороду відбуксирувати інше судно чи

плавучий об'єкт на певну відстань або буксирувати його протягом певного часу, чи для виконання маневру. В повсякденній діяльності морського порту договір морського буксирування перш за все застосовується при наданні послуг буксирами при швартуванні, відшвартуванні, перешвартуванні суден, а також при супроводженні суден в випадках, визначених Обов'язковими постановами по морському порту [2].

Окремі види послуг, що надаються в морських портах, можуть бути зазначені в Обов'язкових постановках по морському порту. Також, перелік окремих послуг, що надаються в морських портах, може бути розміщений на офіційному веб-сайті ДП «АМПУ», зокрема в Реєстрі морських портів України наведені послуги, що надаються портовими операторами.

Література:

1. Закон України «Про морські порти України». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4709-17#Text>
2. Кодекс торговельного мореплавства України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 47, 48, 49, 50, 51, 52. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Правила надання послуг в морських портах України. Наказ Міністерства інфраструктури України від 05.06.2013 № 348. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0930-13#Text>
4. Порядок справляння та розміри ставок портових зборів. Наказ Міністерства інфраструктури України від 27.05.2013 № 316, із змінами. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0930-13#Text>
5. Про затвердження переліку спеціалізованих послуг, що надаються у морському порту суб'єктами природних монополій, які підлягають державному регулюванню. Постанова Кабінету Міністрів України від 03.06.2013 № 405, із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/405-2013-%D0%BF#Text>
6. Положення про морських лоцманів. Наказ Міністерства інфраструктури України від 08.05.2013 № 292, із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0920-13#Text>
7. Про затвердження тарифів на послуги із забезпечення лоцманського проведення суден. Наказ Міністерства інфраструктури України від 03.12.2013 № 965, із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2138-13#Text>
8. Типове положення про службу регулювання руху суден. Наказ Міністерства транспорту України від 28.05.2011 № 340 із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0545-01#Text>
9. Про затвердження тарифів на послуги із забезпечення проведення криголамних робіт. Наказ Міністерства інфраструктури України від 26.12.2013 № 1059, із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0072-14#Text>
10. Про затвердження тарифів на послуги із забезпечення доступу портового оператора до причалу, що перебуває у господарському віданні адміністрації морських портів України. Наказ Міністерства інфраструктури України від 18.12.2015 № 541, із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1608-15#Text>